

JAARVERSLAG 2023

Inhoud

Voorwoord

Kenniscentrum Groen & Handicap

Bestuur

Visitaties

Projecten en andere activiteiten

Informatie en pers

Financiën

Colofon

VOORWOORD

Goede toegankelijkheid en bruikbaarheid van de natuurlijke omgeving voor iedereen zou vanzelfsprekend moeten zijn. Toch ondervinden veel mensen obstakels. Wij weten hoe die vaak eenvoudig opgelost kunnen worden en helpen graag iedereen daarmee. De terreinbeheerders en mensen uit de doelgroep vragen ons al jaren om advies: de kerntaak van ons Kenniscentrum. De noodzaak om aandacht te besteden aan de toegankelijkheid van de gebieden bleek ook dit jaar weer.

Adviezen

Kenniscentrum Groen & Handicap is een onafhankelijke ANBI-stichting die sinds 1989 veel adviezen heeft uitgebracht over toegankelijke natuur en recreatie. In de afgelopen jaren zijn niet alleen bijna alle Nationale Parken één of meer keer bezocht; ook voor veel terreinen in beheer bij Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de provinciale landschappen en waterleidingbedrijven werd een advies uitgebracht. De grote kennis die we hebben verzameld, brengen we in de praktijk door het geven van concrete, praktische, uitvoerbare adviezen.

Parken

In 2023 hebben wij bijzondere aandacht besteed aan de toegankelijkheid van (stads-) parken. Wij ontwikkelen een richtlijn die voor alle parken toepasbaar is. In het komend jaar (2024) willen we daarmee op een grootschalige manier naar buiten treden.

Bestuur

In de bestuurssamenstelling treedt een aanvulling op met de officiële komst van Ingeborg Feenstra voor de communicatie. Zij is echter niet nieuw in onze geledingen, want zij heeft voordien op het gebied van communicatie al veel gedaan voor onze organisatie als vrijwilligster. Verdere versterking van het bestuur is daarnaast dringend noodzakelijk om ook in de komende jaren bij te dragen aan het voor iedereen toegankelijker -laten- maken van onze mooie parken, bos-, natuur- en recreatiegebieden.

Het bestuur van Kenniscentrum Groen & Handicap

KENNISCENTRUM GROEN & HANDICAP

Zelfstandig en drempelvrij genieten van de natuur voor iedereen

Doel

Kenniscentrum Groen & Handicap stelt zich ten doel kennis en ervaringen over bereikbaarheid, toegankelijkheid, bruikbaarheid (BTB) én informatie in natuur- en recreatiegebieden voor alle mensen met een beperking te verzamelen en te delen.

Niet alleen kunnen natuur-, bos- en recreatiegebieden en parken door toepassing daarvan goed bereikbaar en toegankelijk worden voor mensen met een beperking. Ook de voorzieningen daarin, zoals bankjes, picknicktafels, vogelkijkhutten en uitkijpunten worden voor hen goed bruikbaar.

Kenmerken

Kenmerken van het Kenniscentrum Groen & Handicap zijn:

- onafhankelijkheid
- kwaliteit
- betrouwbaarheid
- samenwerken
- nadenken vóór handelen

Taken

- Wij bezoeken natuur- en recreatiegebieden en parken in het hele land en geven advies over de stand van zaken rond de toegankelijkheid.
- Wij hebben veel contacten met ervaringsdeskundigen en organisaties die zich met het beheer en inrichting van natuur- en recreatiegebieden bezighouden. Al die kennis en ervaring willen we graag met iedereen delen.
- Wij onderhouden het (digitale) handboek 'Samen op Pad' waarin alle technische gegevens staan over de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van voorzieningen, specifiek voor mensen met een beperking. Dit handboek is speciaal bedoeld voor de beheerders van natuur- en recreatiegebieden en voor beheerders van bezoekerscentra.
- Wij geven informatie over de toegankelijkheid van natuur- en recreatiegebieden niet alleen op de website www.natuurzonderdrempels.nl maar ook in nieuwsbrieven en brochures.

BESTUUR

Bestuursleden

Het bestuur wordt met ingang van 1 januari 2024 aangevuld met de komst van Ingeborg Feenstra. Zij gaat zich vooral bezighouden met de communicatie rond Groen & Handicap.

Zoektocht uitbreiding bestuur

Het is nodig en gewenst dat ons bestuur wordt aangevuld. Deze aanvulling is niet alleen nodig om de taken van het bestuur beter te kunnen verdelen maar ook om ervoor te zorgen dat wanneer een van de huidige bestuursleden uitvalt meteen vervanging kan worden geregeld. Indien u zich geroepen voelt, maar ook als u iemand in omgeving kent die belangstelling voor het bestuurslidmaatschap heeft, neem dan contact op met onze secretaris.

Bestuursvergaderingen in 2023

Naast veel e-mailverkeer en telefonisch contact tussen de bestuursleden vonden vijf bestuursvergaderingen plaats via zoom. Deze digitale vorm van overleggen scheelt veel reistijd en wij hopen hiermee nieuwe bestuursleden verspreid over Nederland aan te trekken.

Ambassadeurs

Wij prijzen ons gelukkig dat wij negen ambassadeurs hebben. Zij zijn onze oren en ogen in het veld. Wij hopen dat er nog meer mensen zijn die ons op deze wijze willen helpen.

VISITATIES

In 2023 hebben we in opdracht van Landschap Overijssel een wandelroute langs de Regge uitgevoerd. Een kort verslag daarvan is opgenomen op onze website www.natuurzonderdrempels.nl.

In voorbereiding is een visitatie van het gebied Groot-Brunink ten zuiden van Enschede, in het bijzonder ten behoeve van mensen met een visuele beperking.

De brug over de Regge

Ons advies: Wij raden het toepassen van ronde bruggen sterk af, omdat de cirkel of ovale vorm altijd begint met een zeer steile hoek die voor veel mensen met loophulpmiddelen veel te zwaar zijn. Met een rechte helling kan hetzelfde hoogteverschil worden overbrugd op een veel comfortabeler wijze. Voor de esthetiek kan de zijkant van de brug rond worden uitgevoerd. Gelukkig heeft de ontwerper gekozen om het wegdek uit te voeren in vlakke delen waardoor de ronding er enigszins uit is en de hellingshoek mee valt.

PROJECTEN EN ANDERE ACTIVITEITEN

Richtlijn (stads-)parken

Kenniscentrum Groen & Handicap is opgericht om de toegankelijkheid van natuurgebieden, recreatiegebieden en parken voor mensen met een beperking te verbeteren. Tijdens de coronacrisis hebben wij gezien hoe belangrijk parken zijn, met name voor mensen die beperkt zijn in hun mobiliteit. Even naar buiten, een ommetje maken, mensen ontmoeten, dicht bij huis.

Voor mensen met een beperking blijkt dat toch niet zo normaal te zijn. Veel parken zijn slecht of niet toegankelijk. Alle paden hoeven niet toegankelijk te zijn, maar vaak is zelfs een gewoon ommetje niet mogelijk. Bij de aanleg van de meeste parken wordt met een toegankelijk ommetje geen rekening gehouden. Ook bij het onderhoud worden vaak tegenstrijdige maatregelen genomen. Hoe vaak zien we niet dat delen van paden na onderhoud zijn voorzien van een dikke laag onberijdbaar grind?

Groen & Handicap heeft in 2023 veel tijd gestoken in het ontwikkelen van een richtlijn voor parken, die wij willen voorleggen aan gemeenten.

De aanleiding tot het ontwikkelen van de richtlijn zijn de ervaringen met de visitaties van vier stadsparken in Amsterdam in 2020. In nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigen is destijds een eerste opzet gemaakt voor een standaardrichtlijn voor parken. Dit concept is vervolgens voorgelegd aan ambtenaren en ervaringsdeskundigen van verschillende gemeenten. Om te toetsen of er voldoende draagvlak is, hebben wij een enquête uitgezet, die door veel mensen is ingevuld en voorzien is van opmerkingen en suggesties. Inmiddels hebben meerdere organisaties laten weten dat zij betrokken willen worden bij de uitwerking van de richtlijn, waaronder meerdere gehandicaptenplatforms, GeoExperts, Ieder(in) en de Oogvereniging.

VWS Project Onbeperkt Meedoen

In april stelden wij mevrouw Guusje Ter Horst, kwartiermaker voor het VWS Project Onbeperkt Meedoen, voor om de grote terreinbeheerders te verleiden om een convenant met betrekking tot inclusie (onbeperkt meedoen) vast te stellen. Dit contact heeft ertoe geleid dat wij hierover verder overleg voeren met VWS, (LNV: aansturing SBB), IederIn, de terreinbeheerders en de VNG.

Wat ons betreft zal daarbij centraal staan de feitelijke betekenis van het VN-verdrag inzake inclusie ook voor de dagelijkse werkzaamheden van het beheer en het omgaan met de bezoekers.

Zo'n convenant zou volgens ons ook een rol kunnen spelen bij de kabinetsformatie. Er zijn vanuit Staatsbosbeheer nauwelijks financiële middelen voor recreatieve activiteiten beschikbaar omdat de beschikbare middelen voor investeringen in hoofdzakelijk besteed moeten worden aan natuurbehoud/-herstel. Dit ondanks het feit dat de behoefte aan en het feitelijk recreatieve bezoek aan natuurgebieden sinds de coronacrisis aanmerkelijk is toegenomen. Bij Natuurmonumenten vernemen wij regelmatig dat de aandacht meer uitgaat naar natuurbeheer en minder naar de doelgroep mensen met een beperking, hetgeen gevolgen heeft voor de investeringen bij beheer en onderhoud.

Overleg met Staatsbosbeheer

Met de directeur en een beleidsmedewerker van Staatsbosbeheer bespraken wij diverse onderwerpen zoals onze ervaringen met visitaties van terreinen in beheer bij het Staatsbosbeheer. Meer in het bijzonder de problematiek van halfverhardingen in bos- en recreatie- en natuurgebieden, de afsluiting van terreingedeelten in verband met de aanwezigheid van grote grazers, de spanning

tussen natuurontwikkeling en toegankelijkheid voor mensen met een beperking en de zeer beperkt beschikbare middelen van Staatsbosbeheer voor investeringen in maatregelen die de toegankelijkheid voor mensen met een beperking versterken. Belangrijk punt van gesprek was ook het VN-verdrag en wat daarvan de betekenis kan zijn voor natuurgebieden/ organisaties/ terreinbeheerders. Onze suggestie om een convenant met betrekking tot inclusie (onbeperkt meedoen) vast te laten stellen hebben wij uiteraard ook ter sprake gebracht.

Er is bijvoorbeeld niet veel meer over van het in 1999 aangelegde 'Belevingspad' van de Boswachterij Staphorst. Staatsbosbeheer heeft nu een project gestart om het Belevingspad nieuw leven in te blazen, dit gebeurt in fasen.

Gebruiksvriendelijk hek

Omstreeks 1990 kregen wij de eerste klachten van rolstoelgebruikers dat het Landgoed Beerschoten in de gemeente De Bilt, door de plaatsing van een hek, niet meer toegankelijk was. Vanaf dat moment hebben wij aan de wieg gestaan van de ontwikkeling om een toegankelijke hekwerk te realiseren, waarvan de 'kissing gate' één van de voorbeelden is om fietsers te weren. Toch is er nog steeds geen goede oplossing voor een hekwerk dat vee de doorgang belemmert en dat tegelijk zelfstandig door bezoekers met een rollator, rolstoel of scootmobiel kan worden geopend. Afgelopen jaar is er opnieuw geëxperimenteerd maar een afdoende oplossing hebben we nog niet gevonden.

Geluiden uit de samenleving

Regelmatig krijgen wij uit het land - van particulieren en van organisaties- vragen om advies of opmerkingen over toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Die vragen gaan over financieringsmogelijkheden, klachten over maatregelen van beheerders enz.

Hoewel wij geen belangenorganisatie in de strikte zin van het woord -kunnen- zijn, proberen wij toch zo mogelijk een helpende hand te bieden.

Een aantal voorbeelden:

- 'Verlichting in het Amsterdamse Bos'
Inbreng gegeven om een goede verhouding tussen duisternis en verlichting, vooral met betrekking tot de wensen en behoeften van mensen met een beperking. Het is een 'experiment' waarbij allerlei stakeholders met elkaar in gesprek zijn over dit onderwerp.
- Kennismaking met Bartimeus fonds
Vanuit programmalijs Vrije tijd zet het Bartimeusfonds zich in voor toegankelijke wandelpaden. We verkenden waar mogelijkheden tot samenwerking liggen.
- Begeleiding van studenten
Wij voldoen graag aan verzoeken van studenten voor bijvoorbeeld een opdracht voor een studie-onderwerp. In 2023 gaven wij de opdracht aan vier studenten van een Technasium (Ichthus college te Driehuis). Zij buigen zich over de vraag of er technische of andere oplossingen- anders dan toegang verbieden- zijn waarmee mensen in een rolstoel eventuele confrontaties met grote grazers bij hun bezoek aan natuurgebieden kunnen vermijden? Dergelijke opdrachten houden ons ook scherp bij ons werk. Hiermee dagen wij tevens de jeugd uit. Tevens is het belangrijk dat zij in aanraking komen met de doelgroep van Groen & Handicap

INFORMATIE EN PERS

In 2023 werd via diverse kanalen informatie over onze activiteiten gegeven.

Nieuwsbrief Groen & Handicap

De Nieuwsbrief van Groen & Handicap verscheen dit jaar vijf keer. Er zijn ruim 700 abonnees.

Website www.natuurzonderdrempels.nl

De website van Groen & Handicap werd ook dit jaar goed bezocht. De website is al bijna 25 jaar een vaste bron van informatie voor iedereen die informatie zoekt over de toegankelijkheid van natuur- en recreatiegebieden.

Grind op begraafplaatsen

Ervaringsdeskundigen uit Breukelen hebben ons gevraagd hoe om te gaan met een volledig ontoegankelijke begraafplaats. Een schrijnende situatie waar een vader (rolstoelgebruiker) het graf van zijn zoon niet kan bezoeken. Dit is geen unieke situatie. Vrijwel alle begraafplaatsen in Nederland hebben paden die volledig ongeschikt zijn voor rolstoelen en rollators. Schrijnend, want bij vrijwel alle begrafenissen behoren bezoekers met beperkingen en juist ouderen die een partner verliezen ook tot de doelgroep. Wij vinden dit beleid onbegrijpelijk en omdat veel begraafplaatsen als park kunnen worden beschouwd willen wij ons hiervoor de komende jaren inzetten.

Kennismakingsmiddag met *SCOOT&GO*

Op 20 september introduceerde Teun Monster, voorzitter van de Stichting Dorpsnetwerk Leersum, op Molecaten Park Landgoed Ginkelduin de nieuwe audiogidsen 'Natuurwandeling Ginkelduin' en 'Natuurwandeling Leersumse Veld'. Deze zijn in samenwerking met Staatsbosbeheer, Molecaten Park Landgoed Ginkelduin en IVN Natuureducatie door *SCOOT&GO* ontwikkeld.

Gesproken tekst via de IVN Routes app of IZI TRAVEL app maakt het volgen van de routes gemakkelijk. Ook kunnen bijzonderheden over de flora en fauna langs de routes worden beluisterd. Een crowdfundingactie voor *SCOOT&GO* met RegioBank/Samen voor de Buurt bracht de middelen bijeen. *SCOOT&GO* is een initiatief van het Dorpsnetwerk Leersum, dat het mogelijk maakt dat mensen die niet zo goed ter been zijn toch een mooie tocht over het Landgoed Ginkelduin of het Leersumse Veld kunnen maken. Hiervoor staan gratis twee scootmobielen ter beschikking, waarmee in wandeltempo over onverharde bos- en heidepaden kan worden gereden.

FINANCIËN

Kenniscentrum Groen & Handicap is een ideële organisatie en heeft in principe geen vaste inkomsten om zijn doelstelling en activiteiten te bekostigen. Met bijdragen en subsidies van fondsen en andere organisaties probeert Groen & Handicap de benodigde geldmiddelen te verzamelen. Met name met het verlenen van adviezen over de toegankelijkheid worden geldmiddelen gegenereerd. Zo werd er dit jaar één visitatie uitgevoerd. Met het honorarium daarvan konden de bestuurs- en administratiekosten worden betaald. Het boekjaar 2023 kon met een redelijk resultaat worden afgesloten.

Colofon

p/a Harry Dietz, secretaris-penningmeester

De Fuik 29

3995 BJ HOUTEN

Telefoon: 06 22111485

E-mail: secretaris@natuurzonderdempels.nl

Website: www.natuurzonderdempels.nl